

Копка С.О.

Студент III курсу, спеціальність: 028 менеджмент соціокультурної діяльності
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

Науковий керівник - Солдатенко О.І., кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

ТРАНСФОРМАЦІЯ В МУЗЕЙНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ПРИЛУЦЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ ВАСИЛЯ МАСЛОВА)

Анотація

У статті розглядаються питання зміни ролі музеїв та трансформації в музейній сфері України. Автор демонструє на прикладі Прилуцького краєзнавчого музею імені Василя Маслова появу нових функцій, інноваційних практик та технологій музейного менеджменту.

Ключові слова: музей, інновації, інформаційні технології, музейний менеджмент.

TRANSFORMATION IN THE MUSEUM SPHERE OF UKRAINE (BASED ON THE EXAMPLE OF THE PRILUTSK MUSEUM OF LOCAL LORE NAMED AFTER VASILY MASLOV)

Annotation

The article discusses the issues of changing the role of museums and transformation in the museum sphere of Ukraine. The author shows, using the example of the Prylutsk Museum of Local Lore named after V. I. Maslov, the emergence of new functions, innovative practices and technologies of museum management.

Keywords: museum, innovation, information technology, museum management.

Трансформація в музейній сфері України — це процес адаптації та змін у роботі музеїв з метою відповіді на сучасні тенденції, потреби відвідувачів і нові технології. Вона відбувається у відповідь на сучасні виклики і може призводити до цікавих та інноваційних змін в способі, яким музеї взаємодіють зі своїми відвідувачами та глибшого впливу на соціокультурний простір країни.

Зважаючи на динаміку сучасного музейного середовища, де відбуваються численні інновації, можна виокремити кілька напрямків його трансформації в Україні:

- Використання нових технологій, Інтернету та адаптація до мобільності – для покращення взаємодії з відвідувачами, що може включати віртуальну або розширену реальність, мобільні додатки, віртуальні екскурсії та інші інтерактивні засоби. Музеї розробляють мобільні додатки, які розширюють музейний досвід поза його межі. Вони можуть надавати відвідувачам інформацію про виставки та навіть можливість взаємодії з експонатами через додаток. Розвиток музейної діяльності в Інтернеті дозволяє створювати віртуальні виставки, онлайн-курси та інші цифрові ресурси. Це дозволяє українським музеям привертати аудиторію з усього світу.
- Цифрова презентація та доступність – музеї використовують цифрові технології для створення віртуальних турів, електронних каталогів, онлайн-виставок та інших цифрових ресурсів, що робить культурну спадщину України більш доступною для широкої аудиторії, навіть для тих, хто не може відвідати музей особисто.
- Інтерактивні технології для навчання – музеї України використовують інтерактивні технології для створення освітніх програм, які допомагають відвідувачам краще розуміти і опрацювати виставки. Це може включати в себе електронні ігри, додатки для навчання та використання розширеної реальності для наведення контексту на експонати.
- Використання ІКТ для аналітики – музеї використовують аналітичні інструменти для вивчення поведінки відвідувачів та покращення

музейного досвіду. Це може включати аналіз відвідувань, взаємодію з експозиціями та ефективність освітніх програм.

- Збереження культурної спадщини та належна обробка колекцій є важливим аспектом музейної діяльності. Сучасні технології дозволяють ефективніше зберігати та досліджувати історичні артефакти.
- Інтерактивність та залучення громадськості – сучасні музеї намагаються залучити відвідувачів до активної участі. Інтерактивні виставки, робочі майстерні, можливості для обміну думками та коментарями сприяють більш глибокому зануренню глядача в музейний досвід. Музеї України можуть залучати громадськість до різних етапів процесу створення виставок, досліджень та збереження колекцій, використовуючи краудсорсингові проекти та інші методи.
- Культурна різноманітність і інклюзивність – українські музеї стають більш відкритими для різних культурних груп та думок. Розвиток виставок, які відображають різноманіття історій і перспектив, сприяє включенню в музейну сферу всіх шарів суспільства.
- Освітні програми і заходи – музеї України стають центрами освіти, пропонуючи лекції, семінари, майстер-класи та інші форми освітніх програм для відвідувачів різного віку.
- Співпраця та партнерства – музеї все частіше встановлюють взаємовигідні зв'язки з іншими культурними установами, освітніми та громадськими організаціями, компаніями для спільного проведення заходів та проектів.
- Музеї як центри спілкування – відвідувачі все більше очікують від українських музеїв не лише інформації, а й можливості спілкування та обміну думками. Музеї активно працюють над створенням просторів для дискусій, проведення лекцій, семінарів та інших подій, що сприяють обміну ідеями.
- Екологічна відповідальність – музеї також можуть враховувати питання сталого розвитку та екологічної відповідальності в їхній діяльності,

зокрема управлінні енергоспоживанням, використанні екологічно чистих матеріалів та зменшенні вуглецевого сліду.

- Безпека та здоров'я відвідувачів – після глобальних подій, таких як пандемія COVID-19 та війна, музеї України звертають більше уваги на впровадження заходів безпеки для відвідувачів, включаючи онлайн-реєстрацію, безконтактний вхід, соціальне дистанціювання, бомбосховища та інші превентивні заходи.

Термін «музейний менеджмент» з'явився більше двадцяти років тому і вказує на комплексну систему знань, що охоплює теорію та практику управління музеєм та його персоналом. Цей термін включає в себе планування, керування проектами і програмами, музейний маркетинг, збір коштів, впровадження інформаційних технологій, PR та рекламу. Застосування системних підходів до управління допомагає музеям в Україні ефективно реалізовувати свій потенціал у соціокультурному середовищі.

Ключовим фактором, який визначає результативність діяльності українських музеїв, є їхні кадрові ресурси. Стиль управління та внутрішня організація музею мають сприяти досягненню максимальної ефективності роботи. Для цього необхідно, щоб музей функціонував як єдина команда, де кожен працівник має чіткі завдання та обов'язки, а також можливість висловлювати та реалізовувати свої ідеї, що можуть стати цінним внеском у розвиток установи.

Необхідною умовою розвитку музею та його ефективного функціонування виступає інноваційна діяльність.

Наприклад, проєкт «Музейний портал» створено для популяризації культури, науки та музейної справи. Портал надає інформацію і актуальні новини з музейного життя України та світу, доступ до бази даних з інформацією про музеї та експозиції [2].

Невід'ємним компонентом музейного менеджменту є також сучасні інформаційні технології. ІКТ у XXI ст. пронизують усі сфери діяльності музею:

від інформаційного менеджменту й електронної комерції до традиційної експозиційної діяльності.

Серед музеїв України одним з найстаріших є Прилуцький краєзнавчий музей імені Василя Маслова, заснований у 1894 році [1]. У його стінах зібрані археологічні, історичні, природничі, етнографічні та мистецькі пам'ятки Прилуччини, які розповідають про багатовікову історію Приудайської землі, про її чарівну природу, видатних українців та їх життя [3]. У 1927 році завідувачим окружного музею став професор Василь Іванович Маслов – український літературознавець і педагог в подальшому професор. Автор праць з історії української літератури, фольклору, етнографії, археології. В. І. Маслов створив у Прилуках один із найкращих на той час музеїв в Україні [3].

У структурі Прилуцького краєзнавчого музею ім. В. І. Маслова діють:

- відділ фондів – 65 тисяч експонатів;
- історичний відділ – 5 експозиційних залів, що знайомлять відвідувачів з історією Приудайського краю від найдавніших часів до сьогодення. Перший зал дає можливість заглянути в літнє поселення первісної людини, розглянути кераміку прадавніх слов'ян. Другий зал наповнює духом подій становлення козацтва (гармати, ядра, мортири, стріли). У третьому залі представлено все, що пов'язано з Т. Г. Шевченком, який декілька разів побував на Прилуччині. В четвертому залі зображені події ХХ століття, пов'язані з колективізацією, Голодомором 1932-1933 років, репресіями. П'ятий зал присвячений численним здобуткам краю у промисловості, народному господарстві, культурі, освіті, медицині, спорті [4].
- Природничий відділ – 5 експозиційних залів, що знайомлять з флорою та фауною Прилуччини, кожен зал має свій винятковий колір, а загадковості додає звуковий супровід голосів лісових птахів і тварин.
- Виставкова зала, де постійно відбуваються творчі презентації.
- На базі музею з 1988 року діє краєзнавче товариство ім. В. І. Маслова.

Починаючи з липня 2023 року Прилуцький краєзнавчий музей ім. В. І. Маслова працював над реалізацією проєкту «Віртуальний спадок». Серед завдань проєкту було:

- відновлення музейної експозиції, яка була демонтована з початком повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України,
- її оцифрування,
- створення 3D моделей експонатів,
- виготовлення промоційної продукції.

Усі позиції робочого плану було виконано і 22 вересня на Соборній площі відбулася презентація проєкту для містян. На великому екрані продемонстрували віртуальну експозицію музею з можливістю огляду 3D моделей 29 музейних експонатів та аудіо супроводом – історичною довідкою на музейні зали та експонати. Потрапити до віртуальної експозиції можна за допомогою офіційного сайту краєзнавчого музею (розділ «Віртуальний музей»), або через QR код на промоційних флаєрах проєкту. Реалізації проєкту «Віртуальний спадок» стала можливою за фінансової підтримки Українського Культурного Фонду та партнерства Прилуцького краєзнавчого музею з Благодійною організацією «Мистецькі барви». Виконавець технічних робіт – львівська компанія ТОВ «Skeiron». На сайті музею є віртуальний музей і віртуальна фортеця.

Таким чином, можна зробити висновок, що трансформація в музейній сфері України – це, перш за все, переосмислення ролі музею в сучасному суспільстві та вдосконалення форм і методів роботи з відвідувачами відповідно до вимог часу.

Ось деякі ключові аспекти трансформації в музейній галузі: використання технологій; інтерактивність та участь глядачів; культурна різноманітність і інклюзивність; освітні програми і заходи; збереження культурної спадщини; співпраця та партнерство; цифрова презентація та доступність; безпека та здоров'я відвідувачів; екологічна відповідальність; краудсорсинг та залучення

громадськості; інтерактивні технології для навчання; музеї як центри спілкування; адаптація до мобільності; використання аналітичних інструментів; музейні проєкти в Інтернеті.

Ці напрямки відображають сучасні тенденції в розвитку музеїв України, які намагаються не тільки зберігати та представляти культурну спадщину, але й активно взаємодіяти з відвідувачами, використовуючи нові можливості, які надають сучасні технології та підходи.

Приклад Прилуцького краєзнавчого музею імені Василя Маслова свідчить про постійну еволюцію музейної гаузі, орієнтовану на задоволення потреб і очікувань різноманітної аудиторії, а також врахування сучасних соціокультурних, технологічних і екологічних викликів.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія – вільна енциклопедія. Прилуцький краєзнавчий музей імені В. І. Маслова. URL:
https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Прилуцький_краєзнавчий_музей_імені_В._І._Маслова
(дата звернення: 12.11.2023).
2. Музейний портал. Головна. URL: <https://museum-portal.com/> (дата звернення: 12.11.2023).
3. Прилуцький краєзнавчий музей імені В.І.Маслова. Історія музею. URL:
<https://museumpryluky.org.ua/museum/> (дата звернення: 12.11.2023).
4. Прилуцький краєзнавчий музей імені В.І.Маслова. Структура музею. URL:
<https://museumpryluky.org.ua/museum/structure.html> (дата звернення: 12.11.2023).